

ADVIES

Overleg Nationale Omgevingsvisie

In dit rapport staan de gezichtspunten van de deelnemers aan het Overleg Nationale Omgevingsvisie dat plaatsvond op 29 maart 2016. De voorzitter van het overleg biedt dit advies aan de minister aan met het verzoek om de kernboodschappen te verwerken in de Nationale Omgevingsagenda en in het proces om te komen tot de Nationale Omgevingsvisie.

Datum 31 mei 2016
Status Definitief

In het Overlegorgaan infrastructuur en milieu (zie Wet overleg infrastructuur en milieu) voeren (de vertegenwoordigers van) de minister en staatssecretaris overleg met betrokkenen en hun organisaties over beleidsvoornemens op het gebied van infrastructuur en milieu. Het Overleg wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter.

Inleiding

Op 29 maart 2016 vond het Overleg plaats over de Nationale Omgevingsvisie. Vernieuwend aan dit Overleg was dat circa een kwart van de aanwezigen bestond uit leden van een burgerpanel. Aan tien tafels vond een dialoog plaats tussen maatschappelijke organisaties, bedrijven en leden van het burgerpanel over omgevingswaarden. Voor de leden was dit een unieke ervaring: hen werd niet gevraagd naar de waarden die voor hun organisatie van belang zijn, maar naar hun persoonlijke waarden. Daarnaast waren twee tafels apart ingericht voor het gesprek met maatschappelijke partijen over de toekomstagenda Milieu en Duurzaamheid.

Deze nieuwe aanpak van het OIM brengt met zich mee dat het advies in zekere zin gebaseerd is op de inbreng van 100 individuen. Het is niet per definitie representatief (eigenlijk per definitie niet representatief) voor de organisaties die werden vertegenwoordigd. Voor veel aanwezigen was het ongebruikelijk om een dialoog te voeren op basis van omgevingswaarden. Toch is het gelukt om vanuit hun droom voor Nederland van 2050 de vertaalslag te maken naar kernboodschappen voor de Nationale Omgevingsvisie en Agenda.

NOA / NOVI: omgevingswaarden
(20 april 2016)

■ maatschappij ■ natuur ■ welvaart ■ klimaat

Afbeelding 1; Wordcloud van de in het Overleg genoemde omgevingswaarden

Advies

Dit advies bevat kernboodschappen die zijn gebaseerd op de door de aanwezigen geformuleerde aanbevelingen. De kernboodschappen zijn gegroepeerd rondom voor de Nationale Omgevingsagenda belangrijke inhoudelijke thema's: welvaart, landschap en natuur, klimaat en energie. Duurzaamheid kwam als integrerend, overkoepelend thema naar voren. Aanvullend zijn kernboodschappen gericht op de manier van samenwerken, de rol van de overheid en de bijbehorende inhoud van de Nationale Omgevingsagenda. Voor de Toekomstagenda Milieu en Duurzaamheid is eveneens een kernboodschap geformuleerd.

Welvaart

Kernboodschap: Het koesteren van innovatie, ondernemerschap en het versterken van de internationale concurrentiepositie moet centraal staan in de Nationale Omgevingsvisie. Maar niet tegen elke prijs. Er is een beperking aan economische groei: het is aan de overheid om zwakke waarden te beschermen.

Richtinggevende noties:

- Een goede bereikbaarheid en nabijheid van voorzieningen is belangrijk. Zorg voor frequent en goed toegankelijk OV, in verschillende vormen, ook buiten de steden. Houdt rekening met leefbaarheid door (meer) ondergrondse infrastructuur en elektrische auto's. Stimuleer lopen en fietsen als onderdeel van de vervoersketen. Investeer zowel in 'harde' infrastructuur als in digitale infrastructuur.
- Zorg voor een gezonde, schone en veilige leefomgeving met goede omgevingskwaliteit waar bewoners zich thuis voelen. Biedt ruimte voor een goede vrijetijdsbesteding en een groene omgeving die de burger stimuleert om te bewegen.
- De overheid moet regie houden op woningbouwlocaties en zorgen voor een betaalbaar en gedifferentieerd woningaanbod. Houdt rekening met de behoeften op lange termijn (verschillende levensfasen). Zorg voor flexibiliteit en circulariteit qua bouwen. Maak geen onomkeerbare keuzes. Houdt hierbij rekening met het voorkomen van segregatie; creëer een inclusieve samenleving waarin mensen zich veilig voelen.

Klimaat

Kernboodschap: De overheid is verantwoordelijk voor het creëren van bewustwording bij partijen voor het voorkomen van en het omgaan met effecten van klimaatverandering. Door te verleiden (campagnes) en straffen (regelgeving).

Richtinggevende notities:

- Zorg voor voldoende (schoon) water door keuzes te maken en te investeren in waterveiligheid en beheer/opslag.
- Omgevingsveiligheid mag alleen toenemen (beschrijf een minimum veiligheidsniveau, tenzij je bepaalde gebieden hiervan uitzondert).
- Onderzoek hoe kringlopen zo efficiënt mogelijk, met minimale belasting voor milieu en natuur, georganiseerd kunnen worden.

Landschap en natuur

Kernboodschap: De overheid heeft een belangrijke rol bij het beschermen van landschap en natuur. Behoud de bestaande natuur, zorg voor uitbreiding en verbindingen tussen bestaande gebieden. Zorg dat natuur voor iedereen bereikbaar is. Regionale identiteit (iconen) en diversiteit in landschap en cultuur moeten worden gekoesterd en versterkt. Regionale verschillen en functies mogen er zijn.

Richtinggevende noties:

- Kom met een visie op de benodigde kwaliteit van natuur. Stel op basis daarvan een uitvoeringsprogramma en investeringsprogramma op om tot de beschreven kwaliteit te komen. Zoek nieuwe arrangementen tussen natuur en economie. Zorg voor natuurherstel, biodiversiteit en ecologisch evenwicht.
- Zet landschap in voor het verbinden van mensen met hun leefomgeving, met aandacht voor beleefbaarheid naast leefbaarheid.

Energie

Kernboodschap: De overheid speelt een belangrijke rol bij het investeren in een volledig duurzame energievoorziening (gebaseerd op alternatieven voor fossiele brandstoffen).

Richtinggevende notie:

- Het is de vraag of Nederland zelfvoorzienend moet zijn op energiegebied. En hoe met de grote ruimtelijke consequenties hiervan omgegaan kan worden. Een mogelijke oplossing is om de lusten en lasten meer met elkaar te verbinden.

Duurzaamheid

Kernboodschap: De overheid moet duurzaamheid stimuleren, bijvoorbeeld door normen te stellen (wetgeving) en goed gedrag te belonen. Hanteer duurzaamheid als integrerend, centraal thema voor de Nationale Omgevingvisie en Agenda.

Richtinggevende notie:

- Denk ook bij duurzaamheid na over de mogelijkheid om lusten en lasten goed te verdelen, bijvoorbeeld door met een (niet overdraagbaar) pakketje aan 'footprintrechten'.
- Ga uit van 'ontwikkelingen die aansluiten op de behoeften van het heden, zonder het vermogen van de toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien, in gevaar te brengen' (Brundtland-rapport; Our Common Future, 1987).
- Duurzaamheid mag niet ten koste gaan van alles: houdt rekening met economische ontwikkeling en welvaart.

Rol van de overheid

Kernboodschap: Er wordt een groot beroep gedaan op de Rijksoverheid om een regierol te vervullen. Regie vanuit integraal denken. Waarbij het Rijk duurzame (economische) ontwikkelingen stimuleert. Kom met regels om de zwakste waarden van de fysieke leefomgeving¹ te beschermen zonder gebruik ervan uit te sluiten.

Inhoud en proces Nationale Omgevingsvisie

Kernboodschap: De Nationale Omgevingsvisie moet een inspirerend document zijn. Een lange termijn visie die stippen op de horizon zet. Neem in de Nationale Omgevingsvisie een afwegingskader op basis van risico's voor de te maken keuzes op. Gebruik ontwerpend onderzoek bij het maken van keuzes. Tussentijds moet er ruimte zijn om te leren, bijvoorbeeld in pilots. Monitor deze en stel op basis van de uitkomst de visie bij. In de pilots moet ruimte zijn voor innovatie en initiatieven van (lokale) partijen.

Richtinggevende noties:

- Bied ruimte aan partijen om samen actief bezig te zijn met en denken over de inrichting van Nederland. Zoek naar de gezamenlijke belangen. Effectief polderen. Maak hierbij gebruik van omgevingswaarden. We brengen financiële en economische waarden en morele/ecologische waarden weer terug bij elkaar.
- Borg dat nationale belangen niet overruled kunnen worden door lokale belangen. Regel goede afstemming tussen nationale, regionale en lokale omgevingsvisies. Houdt rekening met internationale context.
- Zorg voor aanwijzing van functies op basis van een risico beoordeling, waarbij bepaalde functies/ontwikkelingen niet toegestaan worden als ze een risico kunnen opleveren voor andere functies.

Toekomstagenda Milieu en Duurzaamheid

Kernboodschap: De nadruk dient te liggen op een klimaatneutraal Nederland, waaruit de andere thema's van Milieu en Duurzaamheid haast vanzelfsprekend volgen. Betrek, stimuleer, informeer en verleid de burger en zorg voor eerlijke belangenafweging.

Richtinggevende notie:

- Klimaatneutraal dient vooral gestimuleerd te worden door adequate CO2-beprijzing en heldere transitiepaden en gericht te zijn op uitbanning van fossiele brandstoffen.
- Energiebesparing is al onderdeel van het huidige beleid. Het is goed om dit onder de aandacht te blijven brengen.
- Sociale innovatie, oog voor de sociale impact en goede randvoorwaarden om klimaatneutraal te worden, zijn noodzakelijk. Weeg bij (harde) maatregelen alle belangen af op een eerlijke en transparante manier en communiceer dit duidelijk. Burgers hebben begrip voor harde maatregelen, zolang duidelijk is dat hun belangen goed zijn meegewogen.

¹ Voorbeelden van deze waarden staan in de wordcloud op pagina 2

Afsluiting

De in dit advies opgenomen kernboodschappen vormen een compact beeld van de onderwerpen die in de verschillende dialoogtafels aan de orde zijn geweest. Los beschouwd doen de kernboodschappen niet geheel recht aan het bijzondere karakter van de bijeenkomst. Het in de bijlage opgenomen sfeerverslag geeft een beeld van de context waarin de kernboodschappen tot stand zijn gekomen.

Colofon

Voorzitter	Job Cohen
Facilitator plenaire deel	Erik Pool
Contactpersoon	Victoria Dekker <i>Secretaris Overleg IenM</i> T 070 456 96 56 M 06 15 35 94 48 E-mail: victoria.dekker@minienm.nl
Kenmerk	IENM/BSK-2016/111765
Bijlage(n)	Sfeerverslag van het plenaire deel van het overleg inclusief een lijst van de deelnemende organisaties Secretariaatsnotitie met uitleg over wijze waarop de reacties op het conceptadvies zijn verwerkt in het definitieve advies

Bijlage: lijst met deelnemende organisaties

9292 reisinformatie
Alliander
Beroepsvereniging van Nederlandse Stedenbouwkundigen en Planologen (BNSP)
Brandweer Nederland
Detailhandel Nederland
Dunea
Eneco
Essent
Federatie Instandhouding Monumenten
Federatie Ruimtelijke Kwaliteit
Fietsersbond
Gasunie
Gemeente Amsterdam
GGD Haaglanden
Havenbedrijf Amsterdam NV
Ieder(in) netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte
Instituut Bouwkwaliteit
Jagersvereniging
KOMO
Koninklijke Horeca Nederland
Koninklijke Metaalunie
LandschappenNL
LTO Noord Glaskracht
Milieudefensie
Moes Ruimte en Omgeving B.V.
Natuur en Milieu
Natuurmonumenten
Nederlandse Vereniging Duurzame Energie
Nederlandse Vereniging Omwonenden Windenergie (NLVOW)
Netbeheer Nederland
Nuon & Vattenfall
NWEA
Omgevingsdienst Haaglanden

Organisatie voor Duurzame Energie
Philips International
Platform31
Provincie Gelderland
Rho Adviseurs
Rover
Royal Haskoning DHV
Royal Philips Electronics
Staatsbosbeheer
Stichting Platform Bio-Energie
Stichting Wandelnet
Stichtse Rijnlanden
Tendris
TenneT TSO B.V.
TNO
Transport en Logistiek Nederland TLN
Twence B.V.
Van Gestel Coaching
Verbond van Verzekeraars
Vereniging Koninklijke BLN-Schuttevaer
Vereniging Stadswerk Nederland
Vereniging van Reizigers (VVR)
Visned
Vlaskglas Recycling Nederland
Vogelbescherming Nederland
VU (faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen)
Wagenborg Shipping
Waterrecreatie Nederland